

Euroopa Pagulasfond

Siseministeerium

Ida-Virumaa Integratsioonikeskus

1

IDA-VIRUMAA KOOLINOORTE KÜSITLUS

Projekti “Teadlikkuse suurendamine Ida-Virumaa elanikkonna hulgas varjupaigataotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajate kohta” raames

Küsitlusvalim: **235 vastajat**
Küsitlusperiood: **September- detsember 2007**

Korraldaja: **MTÜ Ida-Virumaa Integratsioonikeskus
Sompa tn 5a Jõhvi 41533**

”Projekti kaasrahastab Euroopa Liit Euroopa Pagulasfondi kaudu ja EV Siseministeerium

SISSEJUHATUS

Kooskõlas Euroopa Põgenike Fondi ja Eesti Vabariigi Siseministeeriumi poolt rahastatava projekti “Teadlikkuse suurendamine Ida-Virumaa elanikkonna hulgas varjupaigataotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajate kohta” tegevusplaaniga viis Ida-Viru Integratsioonikeskus läbi 2007.aasta septembris-detsembris sotsioloogilise küsitluse.

Sihtgrupina olid määratletud Eestimaa Ida-Viru maakonna linnade ja valdade eesti- ja venekeelsete gümnaasiumide vanemate klasside õpilased.

Sihtgrupi valik oli rajatud vajadusele selgitada välja Eestimaa noore põlvkonna arvamus rahvuste vaheliste suhete ja integratsioonipoliitika aktuaalsetes aspektides arvestusega, et 2007.a. aprillirahutustes Tallinnas ja Ida-Virumaal osalesid põhiliselt noored.

Küsitluses osales 235 vanemate klasside õpilast, vanuses 15 – 19 aastat, järgmistest õppeasutustest:

Vene õppekeelega õppeasutused:

Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasium
 Kohtla-Järve Slaavi Vene Gümnaasium
 Kohtla-Järve Kesklinna Vene Gümnaasium
 Kohtla-Järve Ahtme Vene Gümnaasium
 Jõhvi Vene Gümnaasium
 Sillamäe Vanalinna Kool
 Sillamäe Astangu Kool
 Narva Kesklinna Gümnaasium
 Kohtla-Järve Ühisgümnaasium
 Kiviõli Vene Gümnaasium

Eesti õppekeelega õppeasutused:

Jõhvi Gümnaasium
 Narva Eesti Gümnaasium
 Kohtla-Järve Ühisgümnaasium
 Iisaku Gümnaasium
 Kiviõli 1. Keskkool

Küsitluse valik koostati proportsionaalsel meetodil, lähtudes iga kooli õpilaste üldarvust. Venekeelseid respondente osales uuringus 164, eestikeelseid 71.

Iga respondent täitis küsitluslehe, mis koosnes järgmistest jagudest:

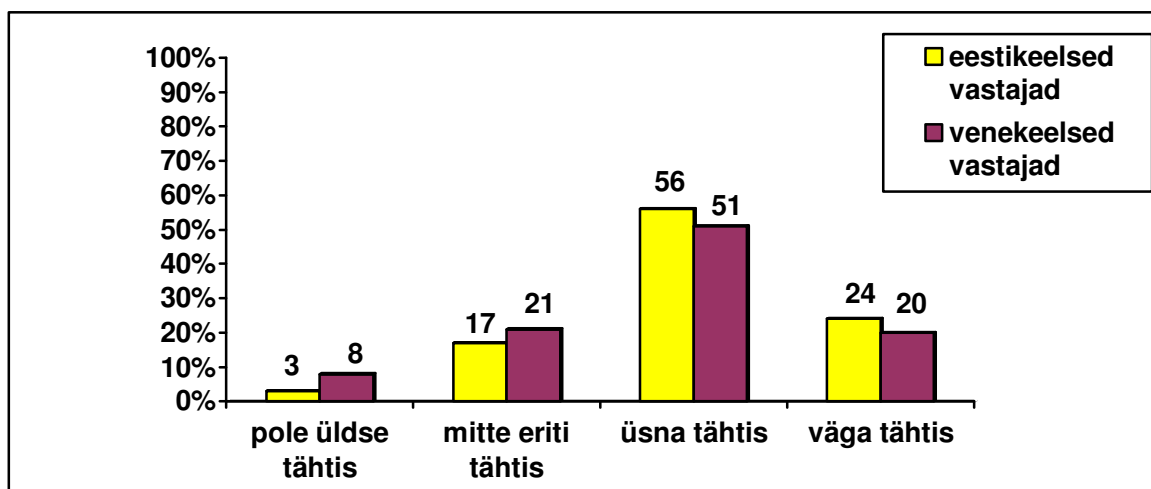
1. Hinnang hetkeolukorrale ja integratsiooni arengule Eestis ja Ida-Viru maakonnas.
2. Faktorid, mis kujundavad rahvuste vahelist integratsiooni.
3. Respondentide infoallikad integratsiooni olukorrast riigis.
4. Respondentide üldine informeeritus ning hinnang põgenikesse ja immigrantidesse suhtumisel.
5. Respondentide suhtumine nii oma kui ka teiste rahvuste kultuuriellu.

Küsitluse tulemuste põhjal on koostatud elektooniline andmebaas. Saadud tulemuste tötlus toimus statistikaprogrammi SPSS abil.

1. JAGU. INTEGRATSIOON.

Respondentidel paluti nimetada kuivõrd tähtsaks nad peavad Eesti ühiskonda integreerumise probleemi isiklikult enda jaoks.

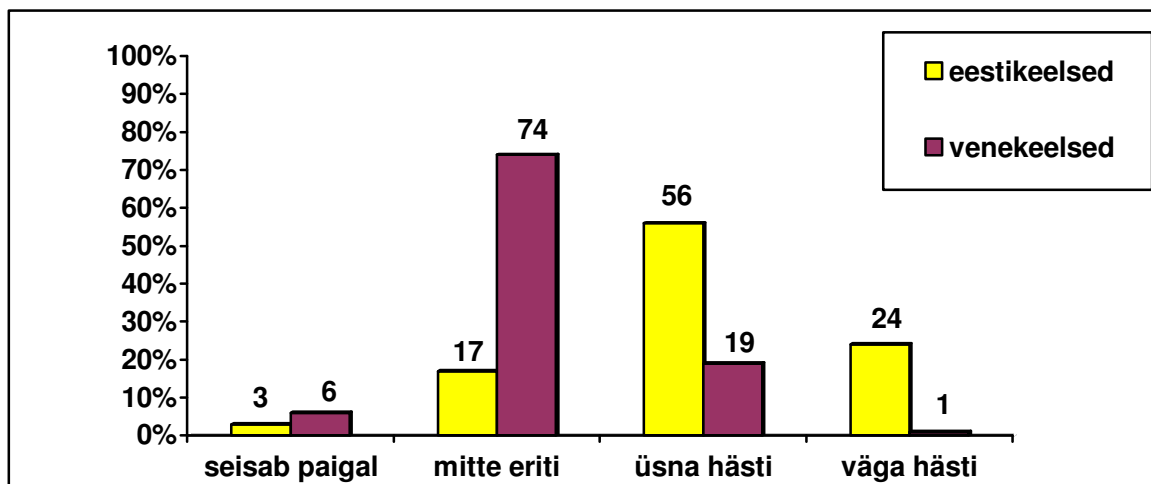
Joonis 1. Kui tähtsaks peate isiklikult enda jaoks Eesti ühiskonda integreerumise probleemi?

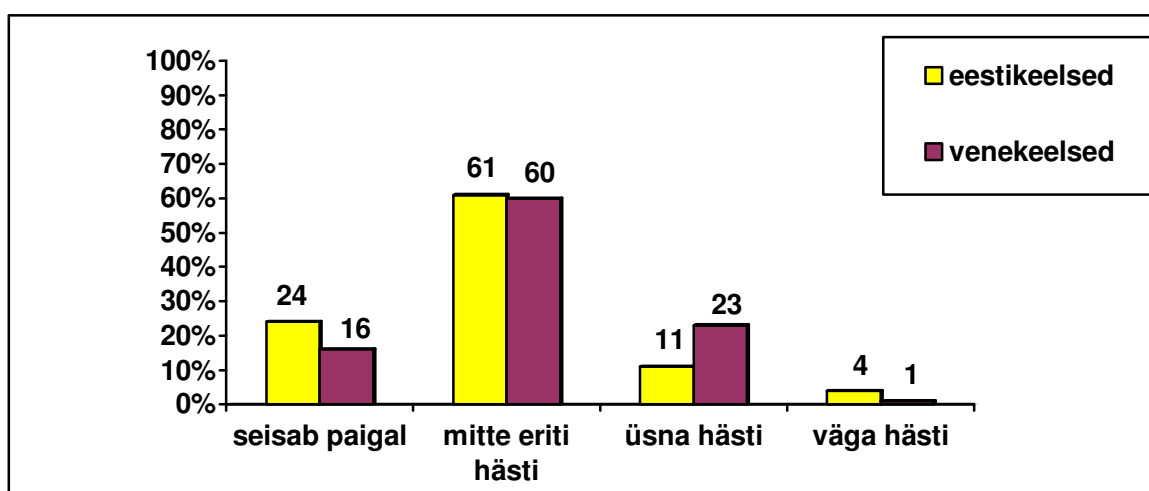
Nagu ülaltoodud graafikust nähtub, on eesti ühiskonda integreerumise tähtsuse hinnang küllalt sarnane nii eestikeelsete kui ka venekeelsete vanemate klasside õpilatel. Saadud tulemused lubavad järeldada, et integratsiooni probleemid on noorte seas tähtsad, sõltumata nende rahvusest ja kultuurilisest kuuluvusest.

Seejärel paluti respondente hinnata ja võrrelda, kuivõrd edukalt läheb integratsiooniprotsess Eestis ja kodumaakonnas Ida-Virumaal.

Joonis 2. Kuivõrd edukalt läheb integratsiooniprotsess Eestis?

Joonis 3. Kuivõrd edukalt läheb integratsiooniprotsess Ida-Virumaal?

Kui vaadata hinnangut integratsioonile tervikuna Eestis, siis enamus respondente ei pidanud seda eriti kõrgeks. Eestikeelsed õpilased hindasid seda paremaks, kui nende venekeelsed eakaaslased. Integratsiooni hindamisel Ida-Virumaal oli see pilt vastupidine.

Võib märkida ka seda, et noorte arvates on integratsiooniprotsess Ida-Virumaal veidi aeglasem, kui Eestis tervikuna, mis kinnitab veelkord integratsioonialase sihipärase töö tähtsust just selles piirkonnas, kui ühes Eesti rahvus- ja kultuurisuhete probleemsemas piirkonnas.

Eduka integratsiooni alus seisneb aktiivses suhtlemises, eri rahvuste esindajate pikaajaliste suhete parandamises.

Küsimuste järgmine seeria illustreerib maakonna eesti ja venekeelsete vanemate klasside õpilaste vastastikkuse suhte intensiivsust.

Joonis 4. Kui palju eestikeelse/venekeelse elanikkonna esindajaid võiksite nimetada oma headeks tuttavateks?

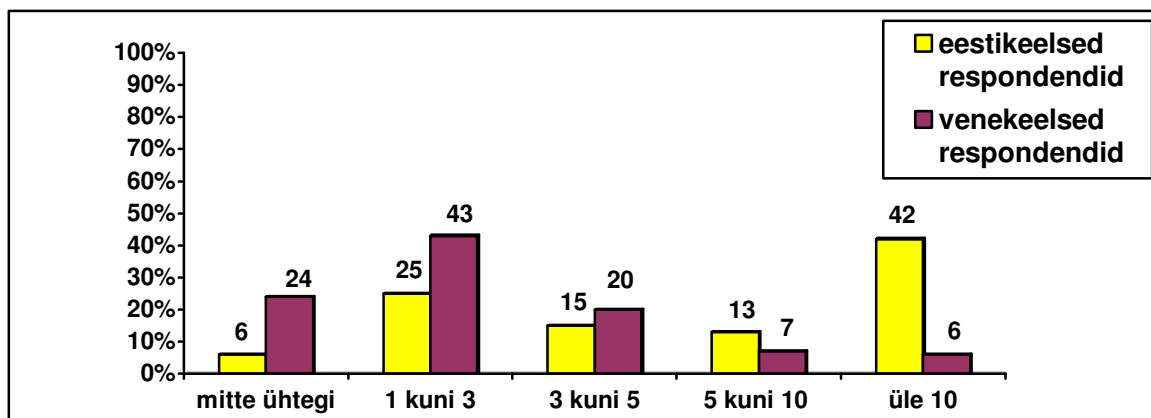
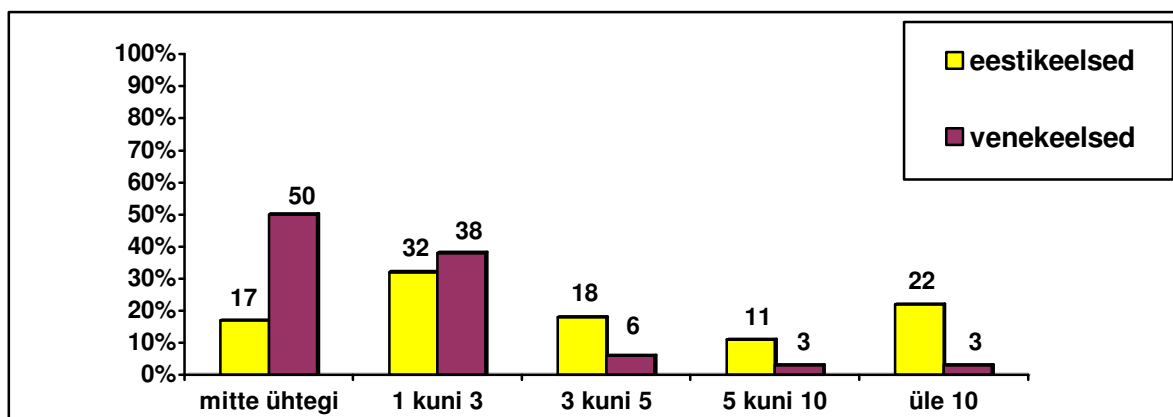

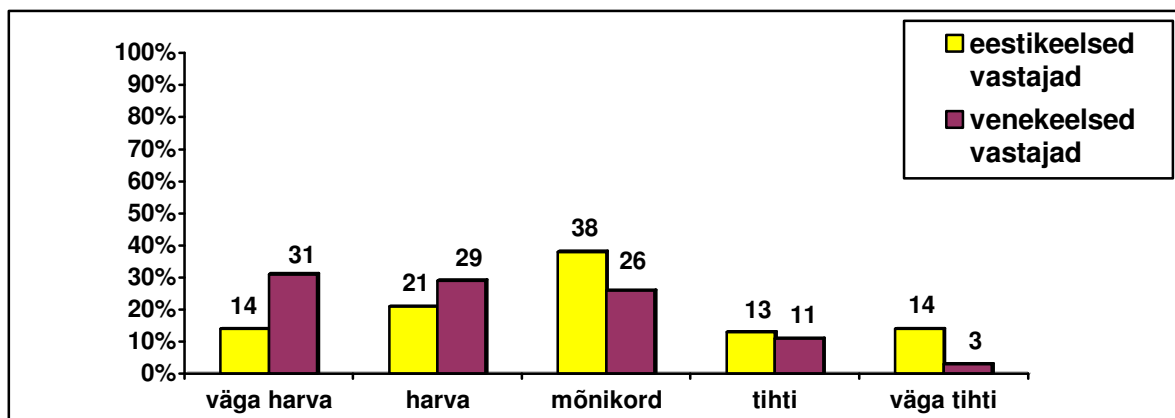
Рис 5. Kui palju eestikeelse/venekeelse elanikkonna esindajaid võiksite nimetada oma sõpradeks?

Eestikeelsetel õpilastel on keskmiselt tunduvalt rohkem sõpru ja häid tuttavaid venekeelse elanikkonna seas, kui venekeelsetel eakaaslastel eestikeelsete elanike seas. Seda tähelepanekut võib selgitada suure erinevusega eestikeelsete ja venekeelsete noorte arvus, kes elab Ida-Virumaal. Paljud venekeelsed õpilased elavad praktiliselt linnades, mis on täielikult ühetaolise rahvusliku koosseisuga. Samal ajal on eestikeelsetel noortel tunduvalt rohkem võimalusi sõlmida pikaajalisi suhteid vene rahvusest elanike esindajatega.

Samal ajal ei saa jätta märkimata olulist erinevust saadud tulemustes, ja seda ei saa panna ainult eestikeelse elanikkonna vähese arvukuse arvele Ida-Virumaal. Võib muidugi eeldada ka arvuliste ja motivatsiooniliste põhjuste teatud kooslust, kuid see hüpotees nõub hoolikamat uurimist.

Joonis 6. Kui sageli te osalete eestikeelse/venekeelse elanikkonna esindajate ühisüritustel?

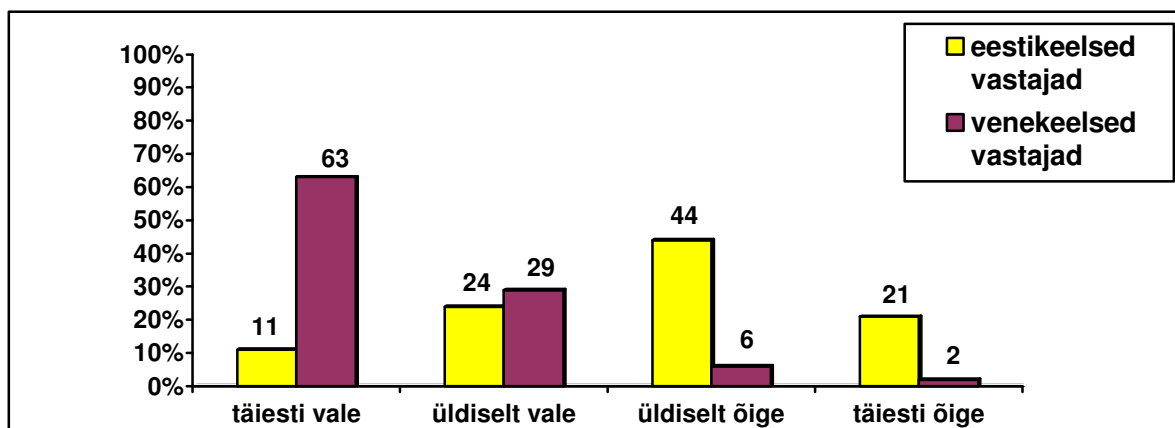

Sama tendentsi võib täheldada ka ühise ajaveetmise hindamisel. Eestikeelsed vanemate klasside õpilased veedavad keskmiselt rohkem aega koos venekeelse elanikkonna esindajatega, kui nende venekeelsed eakaaslased.

Aprillisündmused Tallinnas olid omamoodi lõikeks meeleoludes, lakmuspaberiks, mis tõid ilmekalt esile Eesti multirahvusliku ja multikultuurse ühiskonna integratsiooniprobleemid.

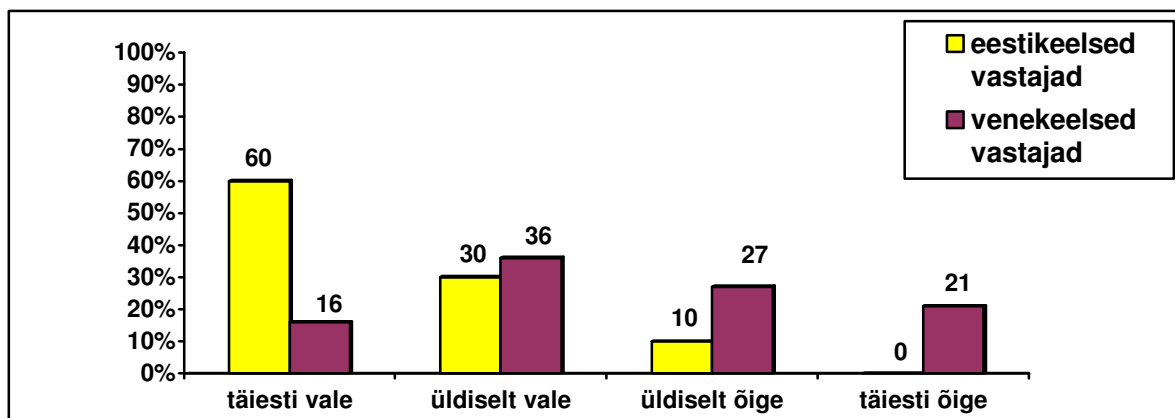
Respondentidel paluti hinnata neid sündmusi valitsuse tegevuse efektiivsuse ja õiguspärasuse ning venekeelse elanikkonna vastureaktsiooni seisukohast, aga ka integratsiooni olukorra muutust möödunud pronksöö sündmuste foonil.

Joonis 7. Hinnake Eesti valitsuse tegevust aprillirahutuste nn. pronksöö ajal.

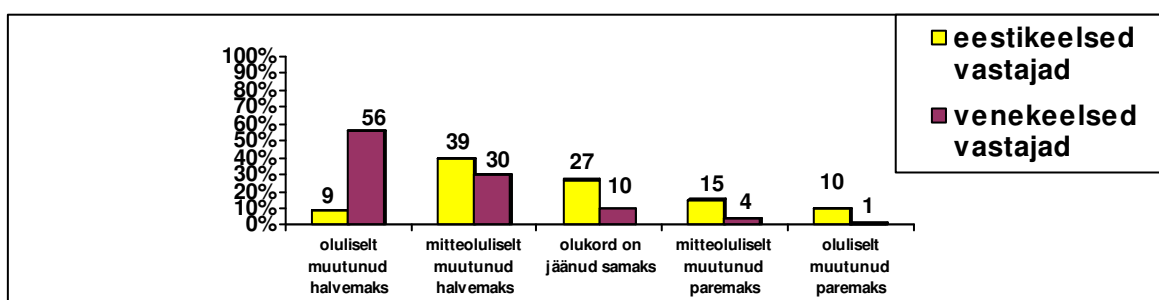
Vahe hinnangutes on väga ilmekas. Eestikeelsed vanemate klasside õpilased hindavad valitsuse tegevust tunduvalt positiivsemalt, võrreldes nende venekeelsete eakaaslastega.

Joonis 8. Hinnake venekeelse elanikkonna tegevust aprillirahutuste, “ausammaste sõja” ajal.

Vaatamata eelmise graafiku täielikule peegeldusele illustreerib venekeelsete respondentide hinnangu enam-vähem võrdne jaotus arvamuste tunduvat lahknevust, võrreldes valitsuse tegevuse hindamisega. Samal ajal kui Ida-Virumaa eestikeelsed vanemate klasside õpilased on aprillirahutuste hindamisel praktiliselt üksmeelsed, siis nende venekeelsetel eakaaslastel puudub selles küsimuses selge positsioon. 52% venekeelsetest vanemate klasside õpilastest hindasid negatiivselt venekelse elanikkonna tegevust.

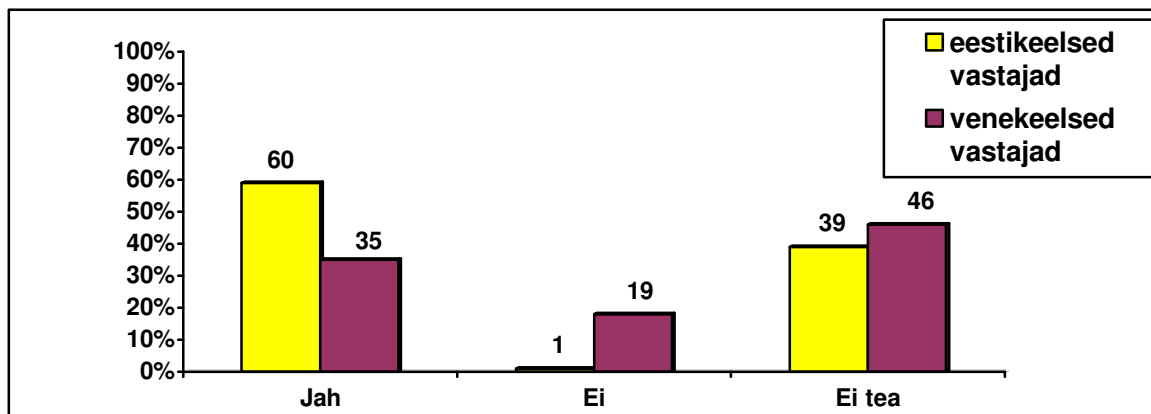
Joonis 9. Hinnake, kuidas on muutunud Eestis olukord rahvuste vahelise integratsiooni valdkonnas pärast aprillisündmusi Tallinnas.

Venekeelsed respondendid märkisid tervikuna integratsiooni olukorra muutumise negatiivset dünaamikat Eestis. 48% eestikeelsetest õpilastest leiavad samuti, et olukord on muutunud halvemaks, kuid tervikuna hindavad siiski olukorda veidi positiivsemalt.

Ankeedi järgmine küsimus illustreerib respondentide valmisolekut ja soovi siduda oma tulevik Eestiga, mis on eduka integratsiooni tähtsaks motiveerivaks faktoriks.

Joonis 10. Kas te seote oma tuleviku Eestiga?

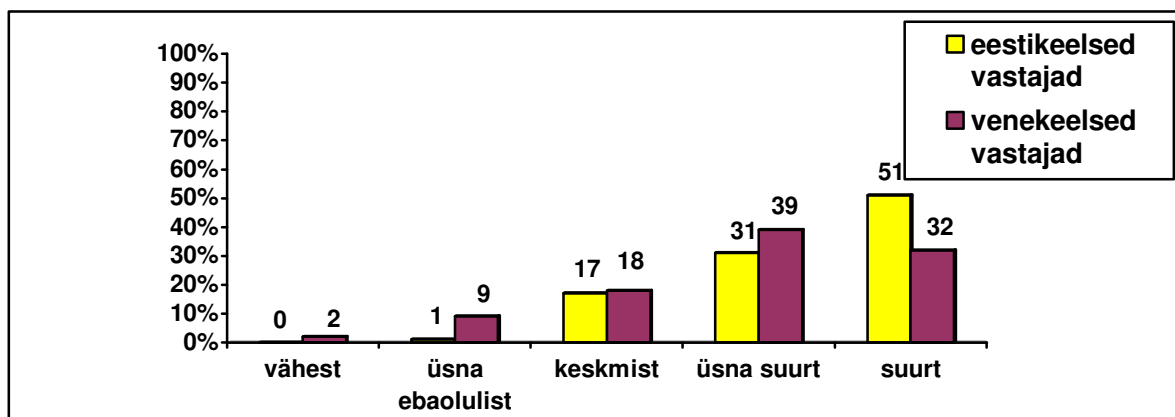

Veidi enam kui kolmandik venekeelsetest vanemate klasside õpilastest on kindlalt häälestatud oma tuleviku seostamisele Eestiga, võrreldes 60% eestikeelsete vanemate klasside õpilastega. Tähelepanelikuks teeb ka ebakindlate vastuste kõrge protsent.

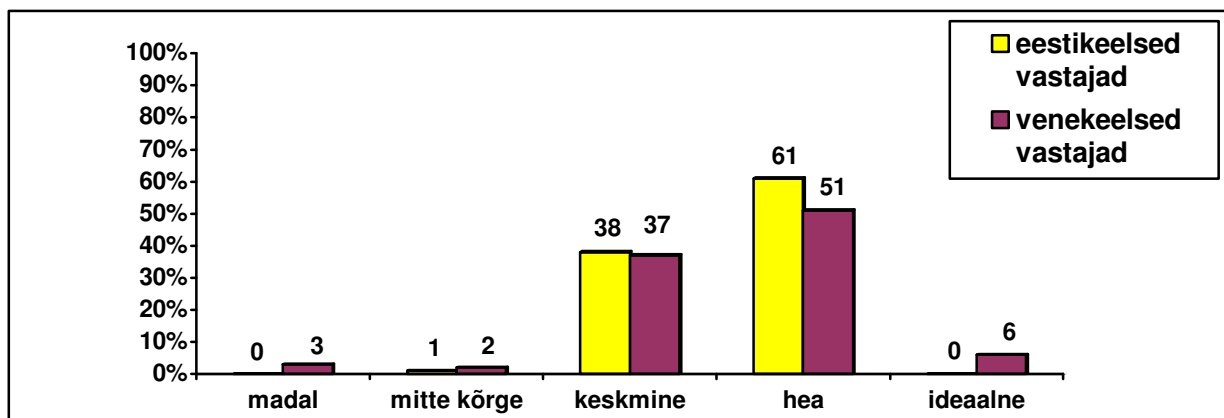
JAGU 2. FAKTORID, MIS MÄÄRAVAD INTEGRATSIOONI EDUKUSE

Küsitluse teine jagu on pühendatud respondentide hinnangutele, mis nad andsid faktoritele, mis mängivad traditsiooniliselt tähtsat osa Eesti integratsioonipoliitikas, sealhulgas eesti keele valdamise tase, kodakondsuse saamine ja üleminek eestikeelsele õppele vene gümnaasiumides.

Joonis 11. Kuivõrd suurt tähtsust omab eesti keele valdamine edukaks integreerumiseks Eesti ühiskonda?

Joonis 12. Milline eesti keele valdamise tase oleks küllaldane edukaks integreerumiseks eesti ühiskonda?

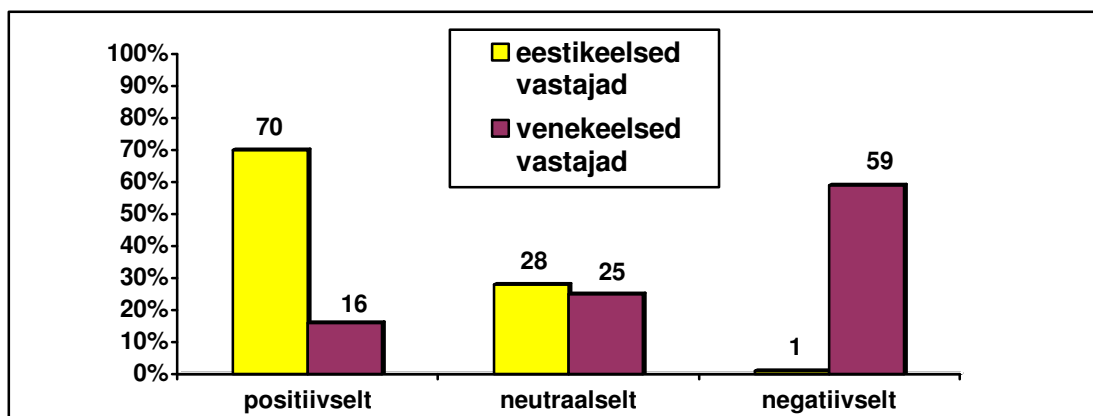

Mõlemad grupid märkisid eesti keele suurt tähtsust ja määratlesid tasemete intervalli keskmisest kuni heani, mis on küllaldane edukaks integreerumiseks. Tähelepanu pälvib fakt, et äärmiselt madal protsent venekeelseid respondente pidas küllaldaseks eesti keele oskuse tagasihoidlikemaid tasemeid.

Ülaltoodud tulemuste põhjal võib järeldada, et tänapäeva venekeelsed noored on täielikult mõistnud eesti keele õppimise tähtsust ja hindavad realistlikult keele valdamise taset, mis on vajalik edukaks integreerumiseks Eesti ühiskonda.

Lähedased on ka eestikeelsete ja venekeelsete õpilaste hinnangud kirjakeele valdamise küsimustes. Ainult 21% respondente mõlemas grupis arvas, et edukaks integratsiooniks piisab vaid kõnekeele valdamisest.

Joonis 13. Kuidas te suhtute vene gümnaasiumide vanemate klasside üleminekusse eestikeelsele õppele?

Vene koolide ülemineku küsimuses eestikeelsele õppele läksid respondentide arvamused kardinaalselt lahku. Torkab silma võrdlemisi väike protsent vanemate klasside õpilasi mõlemas grupis, kes suhtuvad sellesse probleemi neutraalselt. See aga räägib sellest, et probleem vene koolide üleminekust eestikeelsele õppele on äärmiselt aktuaalne ja tähtis tänapäeva noortele.

Küsimusele “Kas Eesti ühiskonda edukaks integreerumiseks on Eesti kodakondsuse saamine vajalik?” vastas 51% venekeelseid ja 65% eestikeelseid õpilasi jaatavalt. Need arvud lubavad arvata, et kodaniku staatus on tähtis, kuid ei ole eduka integreerumise domineerivaks faktoriks Ida-Virumaa vanemate klasside õpilaste silmis.

Küsimustiku järgmises sektsioonis paluti respondente hinnata viie palli süsteemis, kui sageli puudutatakse integratsiooni teemat suhtlemisel sõprade, vanemate ja õpetajatega, aga ka selle käsitlemist massiteabevahendites. Iga küsimuse keskmised hinded on ära toodud tabelites 2 ja 3.

Tabel 2. Kui sageli puudutate teemat, mis nii või teisiti on seotud integratsiooniga:

	Suhtlemine sõpradega	Suhtlemine vanematega	Suhtlemine õpetajatega
Eestikeelsed respondendid	2.90	2.24	2.49
Venekeelsed respondendid	2.37	2.32	2.95

Tabel 3. Kui sageli käsitletakse integratsiooniteemat massiteabevahendites, mida te regulaarselt jälgite?

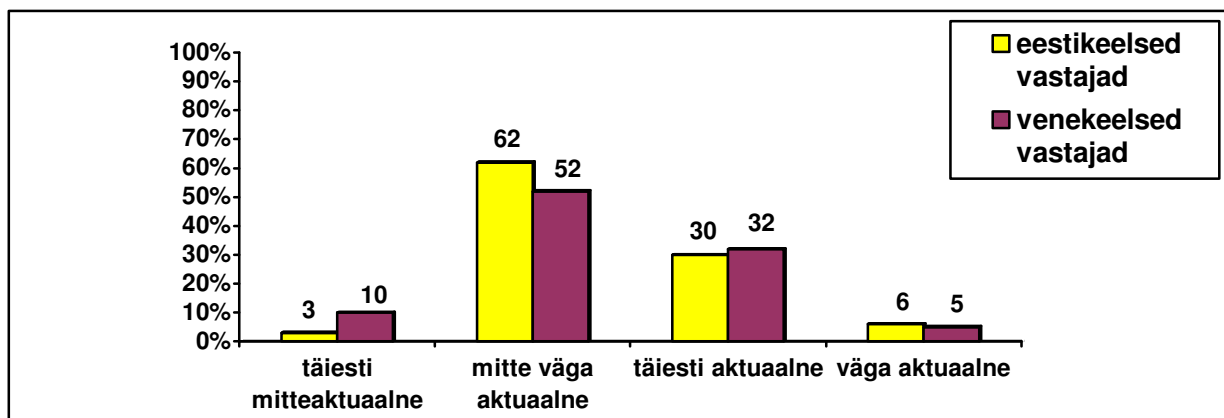
	Ajalehed	Raadio	Television
Eestikeelsed respondendid	3.61	2.87	3.70
Venekeelsed respondendid	3.50	2.95	3.52

Eestikeelsed vanemate klasside õpilased puudutavad integratsiooniteemat kõige sagedamini suhtlemisel sõpradega. Venekeelsed vanemate klasside õpilased aga suhtlemisel õpetajatega. Integratsiooni põhilisteks infoallikateks on ajalehed ja televisioon.

JAGU 4. IMMIGRANTIDE JA PAGULASTE PROBLEEM EESTIS

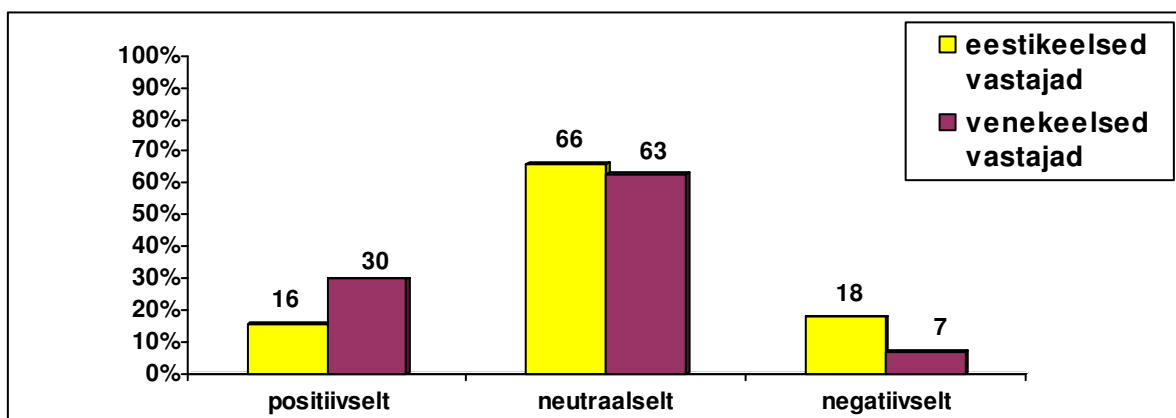
Küsimustiku järgmine jagu on pühendatud pagulaste ja immigrantide situatsiooni hindamisele Eestis.

Joonis 14. Kuivõrd tõsine on antud hetkel olukord immigrantide ja põgenikega Eestis?

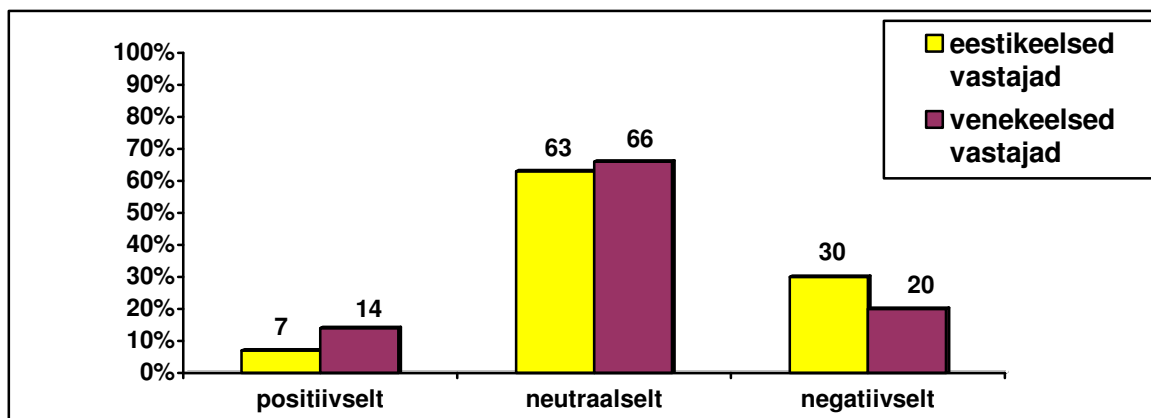

Suurem osa respondente mõlemas grupis ei pea olukorda immigrantide ja pagulastega eriti aktuaalseks. Mõlemad grupid on oma hinnangutes kõikides vastuste variantides sarnased.

Joonis 15. Kuidas te suhtute Eestisse saabuvatesse immigrantidesse?

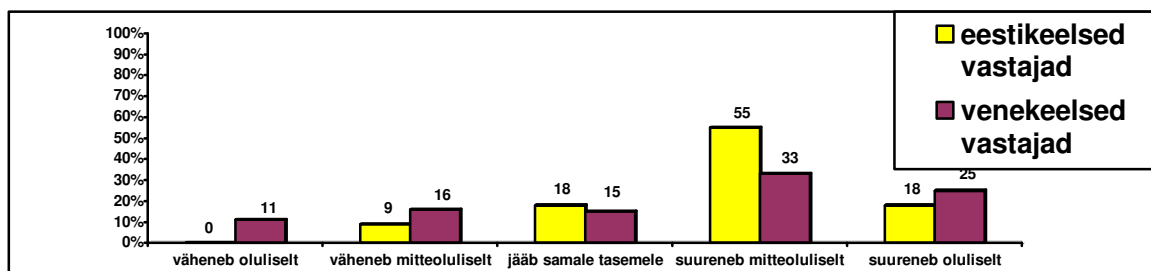

Joonis 16. Kuidas te suhtute Eestisse saabuvatesse pagulastesse?

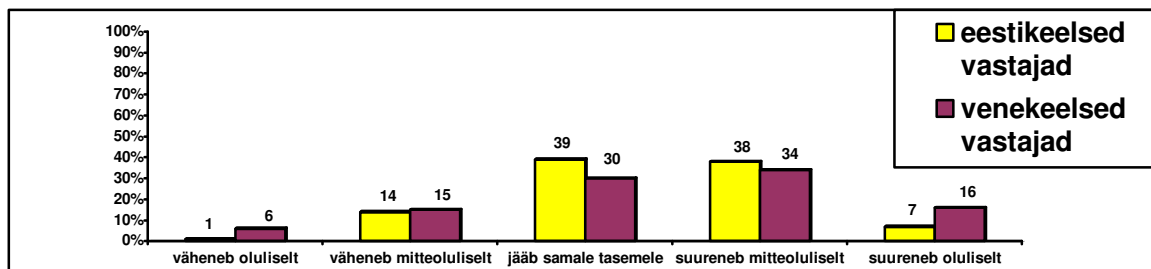

Mõlema grupi respondentide vastustes on ülekaalus neutraalne suhtumine nii immigrantidesse kui ka pagulastesse. Samas tuleb aga märkida mõningast eitavamast suhtumisest pagulastesse võrreldes immigrantidega ja seda mõlemas grupis.

Joonis 17. Kuidas hakkab teie arvates muutuma immigrantide arv järgmise viie aasta jooksul Eestis?

Joonis 18. Kuidas hakkab teie arvates muutuma pagulaste arv järgmise viie aasta jooksul Eestis?

Suurem osa respondente mõlemas grupis eeldab, et immigrantide arv Eestis hakkab suurenema. Positiivset dünaamikat on märgata ka pagulaste arvu muutumises, ent ligemale kolmandik respondentidest leiab, et nende arv jääb praegusele tasemele.

Respondente paluti nimetada immigrantide ja pagulaste ligikaudne arv, kes praegu elavad Eestis. Kodakondsus- ja migratsiooniameti ning rahvastikuministri büroo andmetel on Eestis

pagulase staatuse saanud aastatel 1997 kuni 2007 5 inimest. Immigrantide arvu on tunduvalt keerulisem täpselt määrata, kuid see ei ületa mõnda tuhandet. Ametlike, nn. uusimmigrantide hulka kuuluvad isikud, kes on saanud ajutise elamisloa ümberasumisel teiselt maalt.

Respondentide informeeritus selles küsimuses osutus madalaks, eriti venekeelsete vanemate klasside õpilaste seas. Ainult 8% venekeelseid respondente määratles õigesti pagulaste intervalli Eestis (alla 100 inimese) ja 36% immigrantide arvu õige intervalli (1000-10.000 inimest).

Eestikeelsed vanemate klasside õpilased olid enam informeeritud, vastavalt 28% ja 40% . Märkimist väärib ka see, et suur osa respondente mõlemas grupis tõi ära arvud, mis ületasid tunduvalt ametliku statistika andmeid. Nii näiteks arvab 26 % venekeelseid ja 25% eestikeelseid vanemate klasside õpilasi, et Eestis elab üle 100.000 immigrandi. Kohtab ka vastuseid, kus on immigrantide arvaks nimetatud enam kui 500.000 inimest. 20% venekeelseid respondente ja 18% eestikeelseid respondente nimetas pagulaste arvaks enam kui 10.000 nimest.

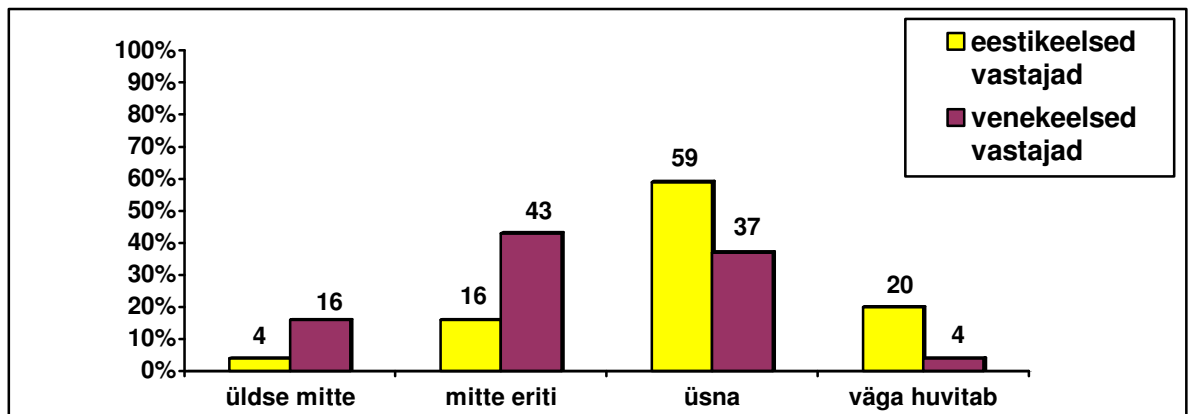
Ilmne on ka teatud segadus mõistetes. Võib eeldada, et suur osa noortest peab immigrantideks isikuid, kellel ei ole kodakondsust, kuid kellel on alaline elamisluba Eestis. Sinna hulka kuuluvad kindlasti Eestimaal elavad venekeelsed elanikud, kes ei ole immigrandid.

JAGU 5. KULTUUR

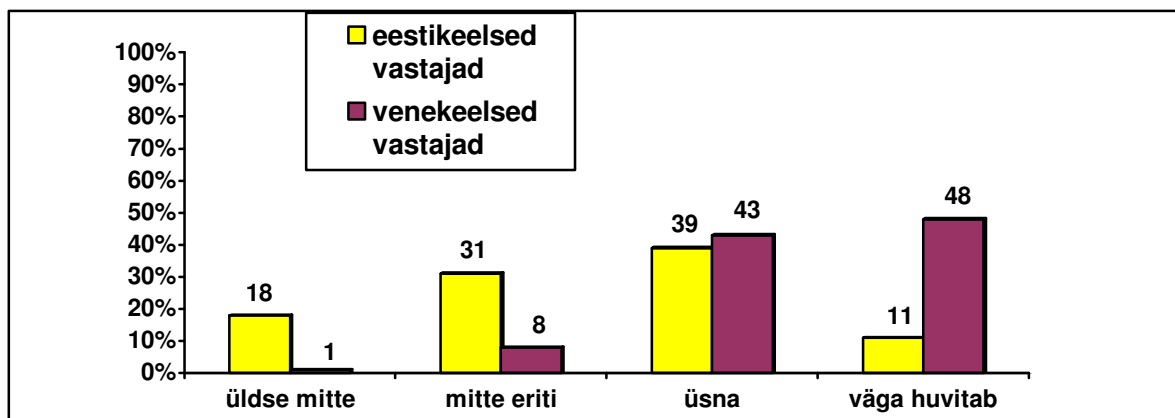
Ühiskonna eduka integratsiooni tingimuseks on hädavajalik tolerantne suhtumine erinevatesse rahvuskultuuridesse, valmisolek mõista ja tunnustada teistsugust eluviisi.

Küsimustiku järgmine sektsioon on pühendatud respondentide huvile ja tolerantsusele oma ja teiste rahvuskultuuride suhtes.

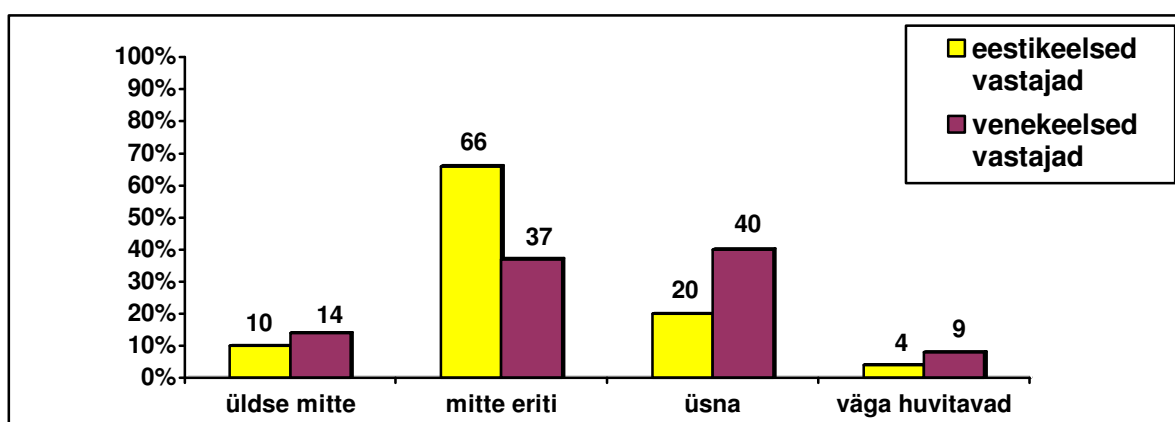
Joonis 19. Kuivõrd huvitab teid Eesti kultuur?

Joonis 20. Kuivõrd huvitab teid Vene kultuur?

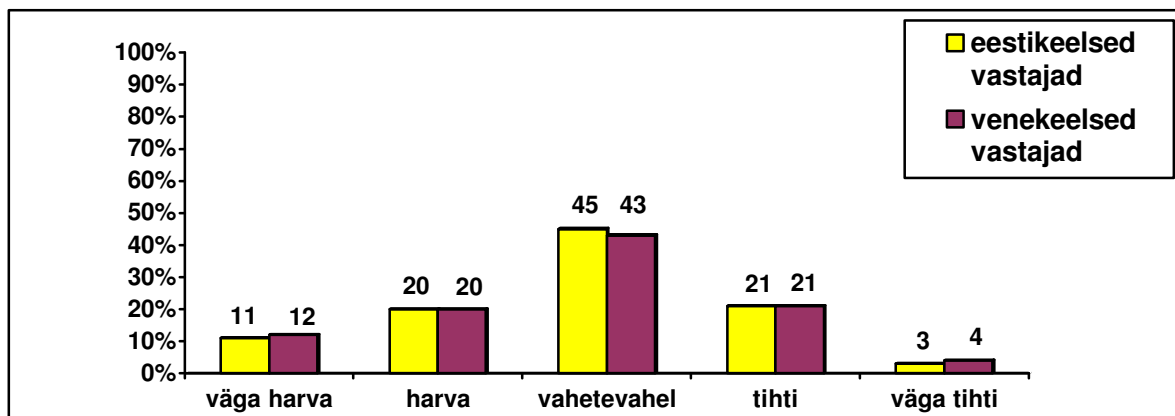
Joonis 21. Kuivõrd huvitavad teid Eestis elavate teiste rahvuste kultuurid?

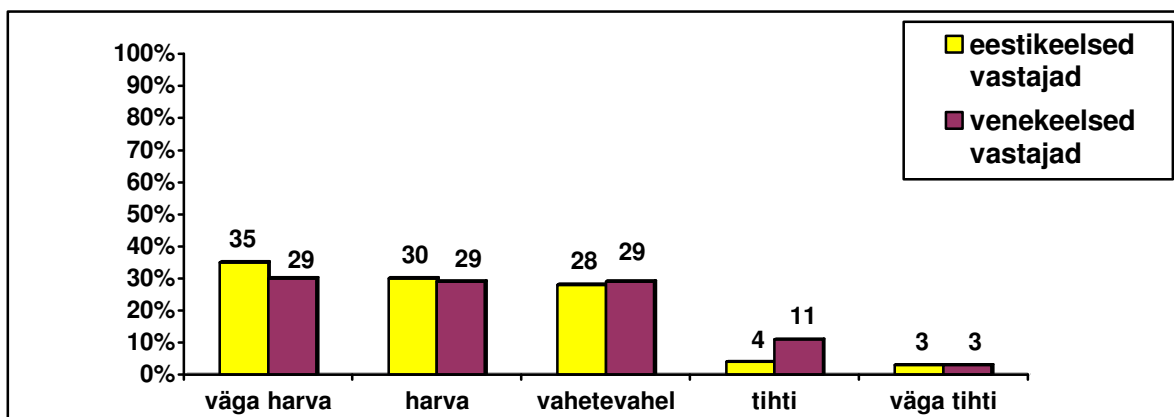
Huvi oma rahvuskultuuri vastu domineerib respondentide mõlemas grupis. Peale selle võib märkida, et eestikeelseid respondente huvitab vene kultuur veidi rohkem, kui venekeelseid respondente eesti kultuur.

Huvi Eestis elavate teiste rahvuste kultuuride vastu on tunduvalt suurem venekeelsete vanemate klasside õpilaste seas.

Joonis 22. Kui sageli te osalete üritustel, mis nii või teisiti on seotud teise rahvuskultuuriga?

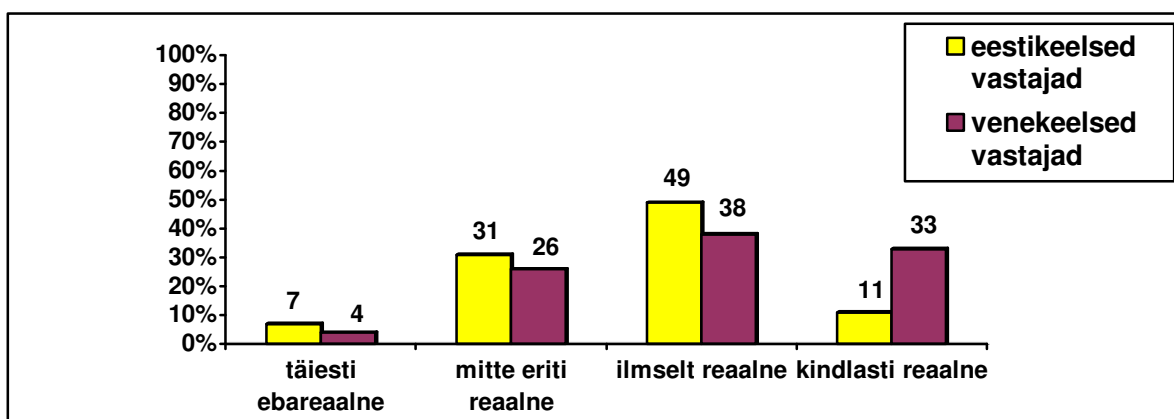

Joonis 22. Kui sageli te osalete üritustel, mis nii või teisiti on seotud teiste rahvuskultuuridega?

Intensiivne osalus oma rahvuse kultuurielus ja kokkupuude teiste rahvuskultuuridega on praktiliselt identne mõlemas küsitletute grupis. Tervikuna võib aga täheldada, et Ida-Virumaa vanemate klasside õpilased osalevad küllaltki harva Eestis elavate rahvusvähemuste kultuurielus.

Joonis 23. Kuivõrd on teie arvtes reaalne vene, eesti ja teiste rahvuskultuuride rahumeelne ja tolerantne koeksisteerimine Eestis?

Venekeelsed respondendid tervikuna hindavad veidi positiivsemalt kultuuridevahelist integratsiooni Eestis.

LÕPETUSEKS

Korraldatud uurimine lubab teha järgmised tähtsamad järeldused:

1. Ida-Virumaa vanemate klasside õpilased mõistavad selgelt integratsiooniprobleemi tähtsust.
2. Integratsiooniprotsess ei tundu liiga edukana. Integratsioon toimib Ida-Virumaal aeglasemalt, kui Eestis tervikuna.
3. Ida-Virumaa eestikeelsetel vanemate klasside õpilastel on keskmiselt tunduvalt rohkem sõpru ja häid tuttavaid venekeelsete elanike seas, kui nende venekeelsetel eakaaslastel eestikeelse elanikkonna seas.
4. Eestikeelsed vanemate klasside õpilased hindavad valitsuse tegevust aprillirahutuste ajal Tallinnas tunduvalt positiivsemalt, kui nende venekeelsed eakaaslased. Venekeelsete respondentide seas on aga märgata arvamuste tunduvat lahknemist.
5. Ainult 35% venekeelsetest vanemate klasside õpilastest Ida-Virumal on kindlalt otsustanud siduda oma tuleviku Eestiga.
6. Ida-Virumaa noorte informeeritus immigrantide ja pagulaste olukorrast Eestis on tervikuna ebarahuldav. Eestikeelsed respondendid näitasid veidi kõrgemat informeerituse taset võrreldes nende venekeelsete eakaaslastega.